

Ügyvédek a perújítási eljárásban (kérdőíves kutatás)

FEJESNÉ VARGA Zita¹

Kérdőíves kutatást végeztem ügyvédek körében a perújítással mint rendkívüli jogorvoslati eljárásban való részvételükkel kapcsolatosan arról, hogyan látják a szabályozást, a szerepüket. A 23 kérdésből álló kérdőívre beérkezett válaszokat összegeztem. Megállapítható, hogy az ügyvédek kisebb arányban vállalnak szerepet a perújításban, mivel tisztában vannak a taxatív perújítási okokkal. Ugyanakkor éppen az ügyvédek azok, akik a jogerős ítélet „hibáját” meg tudják ítélni, és olyan bizonyítékokat tudnak becsatolni, amelyek valóban nóvumként hatnak az ügyben, így a szerepük a büntetőügy jogerős befejezését követően is meghatározó.

Kulcsszavak: perújítás, ügyvédek szerepe, jogerős ítélet hibái, új bizonyítékok

„És ennekutána nem (mint eddig szokásban volt) személyesen, hanem ha tetszik, ügyvédje által jelenjék meg mindenki.”²

A Debreceni Ítéltábla ügyei között a perújítási ügyek viszonylag nagy számban fordulnak elő. A perújítási ügyek vizsgálata során megállapítható volt, hogy a perújítási indítványokat túlnyomórészt a terheltek önállóan, jogi képviselő nélkül nyújtották be. Ebből következően felmerült bennem az a kérdés, hogy miért volt kevesebb a védő által önállóan benyújtott perújítási indítvány azon túl, hogy a törvény értelmében³ a védői jog korlátozva van ebben az esetben, ugyanis a védő nem nyújthat be perújítási indítványt, ha a terhelt azt megtiltotta. Empirikus vizsgálatot az ügyvédek körében Fenyvesi Csaba már végzett. Az általa megkérdezett 32 ügyvédből 11-en még soha nem kezdeményeztek perújítást, 21-en igen, de csak ritkán, ugyanis mindannyian egyetértettek abban, hogy azok kevés eredménnyel jártak.⁴ Ugyanakkor nem készült a Debreceni Ítéltábla illetékességi körébe tartozó megyék által érintett ügyvédi kamarák tagjait megkérdező felmérés a perújítással kapcsolatban, így a jelen tanulmányban ezen kamarák ügyvédeiből állt össze az elemzett csoport.⁵

1 FEJESNÉ dr. VARGA Zita dr. bírósági titkár, Debreceni Ítéltábla, PhD-hallgató, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Marton Géza Doktori Iskola

Zita FEJESNÉ dr. VARGA dr., Legal Secretary at the Court of Appeal in Debrecen, PhD student, University of Debrecen Geza Marton Doctoral School of Legal Studies
orcid.org/0000-0002-1989-0192, fvargaz@dit.birosag.hu

2 1500. évi XIII. törvénycikk 2. §

3 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 409. § (2) bekezdés c) pont

4 Fenyvesi (2002) 322.

5 Személyes indíttatásom is volt a kutatásban, hiszen 13 évig dolgoztam ügyvédként, és ügyvédi pályafutásom alatt egyetlen esetben nyújtottam be perújítási indítványt a terhelt javára.

A kutatási módszer

A kutatáshoz a közvetett adatgyűjtési módszerek egyik típusát, a kérdőíves, ezen belül is az önkitöltős kérdőíves módszert választottam. A vizsgált csoport: az ügyvédek. A csoport egészére, az ügyvédségre, mint sokaságra nézve nehéz vizsgálatot végezni a perújítás témakörében, ezért vált szükségessé a mintavétel (a kérdőívet a Debreceni, a Miskolci és a Nyíregyházi Ügyvédi Kamara tagjainak küldtem ki), amelynek célja a lehető legtöbb információ megszerzése volt a sokaságról.

A kutatáshoz használt eszköz, a kérdőív bemutatása

A kérdőív (lásd *Melléklet*) 23 kérdést tartalmazott. Fejléce már a megszólítással kifejezte, hogy konkrétan csak ügyvédek körében kerül felhasználásra: „Tisztelt Ügyvéd Úr / Ügyvéd Asszony!” Itt történt a kutatás céljának felvázolása, valamint a tájékoztatás, hogy név nélkül kerül feldolgozásra, továbbá a köszönetnyilvánítás a közreműködésért.

A kérdőív következő része a megkérdezettekre vonatkozó „személyesebb” adatokra (melyik kamara tagja, mióta praktizál, milyen ügyekben) kérdezett rá (1–3. kérdés). Annak ellenére, hogy egyes nézetek szerint ezeket inkább a kérdőív végére célszerű tenni,⁶ első helyen történő szerepeltetésüket azért tartottam fontosnak, mert ez alapvetően meghatározta a későbbi válaszadást. Így az, aki csak civilisztikai ügyekben „járta”, az első kérdésekre akkor is tudott válaszolni, ha később a büntetőügyekre feltett kérdésre kerestem választ. Tekintettel arra, hogy a vizsgálat alanyai hivatásukból adódóan tisztában vannak az egyes fogalmakkal, a kérdések összeállításánál a fogalmak magyarázatát nem tartottam szükségesnek.

A válaszadói hajlandóságot a kérdőív tartalma és időszerűsége is befolyásolja.⁷ Az időszerűséget az is adta, hogy az új büntetőeljárás törvény kodifikációs folyamatában vagyunk, így adott esetben ez is lehetőséget adhat a változtatásokkal kapcsolatos gondolatok vagy problémák megfogalmazására. Három kérdésnél (18–19–20. kérdés) lehetőséget kaptak egyéni vélemény, javaslat megfogalmazására is olyan problémák esetében, amelyek egyébként igen fontosak lettek volna a már jelzett jövőbeli esetleges változtatások, módosítások szempontjából, azonban a kérdés bővebb megválaszolásával vagy a vélemény megosztásával igen kevesen éltek.

A Debreceni Ítéltábla elnöke által az érintett ügyvédi kamarák elnökei részére került kiküldésre, akik a tagok részére ezt továbbították. Ebből következően nagyszámú visszaérkezéssel számoltam, azonban a válaszadói hajlandóság igen alacsony volt, a visszaérkezett kérdőívek száma összesen 32.

6 A kutatók általában azért szerepeltetik a kérdőív végén a demográfiai blokkot (nem, kor, iskolai végzettség stb.) mivel ezekre már rutinból is tud válaszolni a megkérdezett, lásd Kmetty (2011).

7 Kerülő (2002) 55–70.

A kérdőív eredményének, a kérdésekre adott válaszoknak az értékelése

1. táblázat: A kérdőív 1. kérdésére adott válaszok

1. kérdés: Melyik Ügyvédi Kamara tagja? Válaszadók száma: 32 fő		
Debreceni Ügyvédi Kamara	Miskolci Ügyvédi Kamara	Nyíregyházi Ügyvédi Kamara
24 fő	2 fő	6 fő

A legtöbb válasz a Debreceni Ügyvédi Kamara tagjaitól érkezett (75%), a második helyen a Nyíregyházi Ügyvédi Kamara (18,75%), végül a Miskolci Ügyvédi Kamara (6,25%) tagjaitól. Annak egyik okát, hogy miért a Debreceni Ügyvédi Kamara tagjaitól érkezett a legtöbb kitöltött kérdőív, abban is kereshetjük, hogy nyilvánvalóan az ítéletábra székhelyéhez közel eső területről van szó. Sok esetben látnak el képviselőt az ítéletábrán debreceni vagy más hajdú-bihari települések ügyvédei, így ez is magyarázatul szolgálhat. Továbbá személyes motivációk is szerepet játszhattak, főként, hogy a megye Debrecentől távolabbi ügyvédei közül 2 volt csupán, aki visszaküldte.

2. táblázat: A kérdőív 2. kérdésére adott válaszok

2. kérdés: Mióta praktizál ügyvédként? Válaszadók száma: 32 fő										
1975	1976	1982	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
1997	1998	2001	2002	2003	2004	2006	2007	2008	2009	2015
1	1	3	2	2	2	1	3	2	1	1

Nincs összefüggés aközött, hogy valaki milyen régóta van a pályán, és nyújtott-e be perújítási indítványt, annak ellenére, hogy a perújítás főbb szabályai nem sokat változtak törvényi szinten. A kérdésfeltevés oka az volt, hogy azt feltételeztem, aki több ideje van a pályán, több ügyet látott el, az több perújítási indítványt nyújtott be, nagyobb tapasztalattal rendelkezik, jobban igénybe veszi ezt az eszközt. Ugyanakkor a kérdőív tartalmát vizsgálva megállapítható, hogy van olyan ügyvéd, aki hosszú évek óta praktizál és csak egyetlen perújítási indítványt nyújtott be, míg van, aki kevesebb ideje és többet. Vagyis nem az határozza meg a perújítási indítvány benyújtását, hogy valaki hány ügyet lát el, látott el a praxisa ideje alatt.

3. táblázat: A kérdőív 3. kérdésére adott válaszok

3. kérdés: Ügyvédi praxisában milyen ügyekkel foglalkozik elsődlegesen? Válaszadók száma: 32 fő		
büntető	civilisztikai	vegyes
11	8	13

A legtöbb válaszadó ügyvéd a „kor sajátosságai” következtében nem specializálódik, hanem vegyesen foglalkozik ügycsoportokkal (40,63%), a második helyen pedig a büntető területet jelölték meg (34,38%). A kérdőívet benyújtók között tehát olyanok is voltak, akiknek a szakterülete a civilisztika (25%), ami indokolja, hogy egyes kérdésekre a csak ezzel a területtel foglalkozók nem is válaszoltak. Ugyanakkor ez is lényeges adat volt abban a tekintetben, hogy magyarázat lehet arra, miért alacsony a perújítási indítványt büntetőügyekben benyújtó ügyvédek száma.

4. táblázat: A kérdőív 4–5. kérdésére adott válaszok

4. kérdés: Látott-e el ügyvédi praxisa során képviseletet perújítási eljárásban? 5. kérdés: Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza nem, úgy annak oka. (Ez a kérdés tovább szűkítette a válaszadói kört azáltal, hogy 6 fő egyáltalán nem látott el képviseletet perújítási eljárásban.) Válaszadók száma: 32 fő	
igen	nem
26	6 Ennek oka: – nem kapott felkérést: 5 – egyéb: nem foglalkozik büntetőügyekkel: 1

5. táblázat: A kérdőív 6. kérdésére adott válaszok

6. kérdés: Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza igen, úgy civilisztikai vagy büntető ügyszakban? Válaszadók száma: 26 fő	
civilisztikai	büntető
19	19

19 ügyvéd biztosan látott el büntetőügyben perújításban képviseletet, és az előző kérdésekből adódóan 6 biztosan nem. Vagyis az összes válaszadó (32 fő) 60%-a igen, míg 19%-a egyáltalán nem. Ez a megállapítás egyezik a bevezetésben felvázolt, Fenyvesi Csaba által végzett kutatási adatokkal, mivel az általa megkérdezettek 65,6%-a látott el képviseletet.

6. táblázat: A kérdőív 7. kérdésére adott válaszok

7. kérdés: Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza igen, úgy azt egyetlen alkalommal, vagy több alkalommal? Válaszadók száma: 26 fő	
egyetlen	több
3	23

A válaszadók 88,46%-a már több alkalommal, míg 11,54%-a egyetlen alkalommal nyújtott be perújítási indítványt. Ebből levonható az a következtetés, hogy ahol egyszer már sikeres volt egy perújítási ügy, ott több esetben is vállalkoztak ilyenre, de akár az is, hogy mivel minden ügy más, az egyszeri elutasítás sem „szegte kedvét” az adott ügyvédnek. Az biztos, hogy aki megismerte a beadással kapcsolatos törvényi feltételeket, esetlegesen a bírói gyakorlatot, ismételt benyújtásnál a szerzett tapasztalatokat fel tudta használni.

7. táblázat: A kérdőív 8. kérdésére adott válaszok

8. kérdés: Amennyiben perújítási indítványt már terjesztett elő büntetőügyben, azt saját, önálló védői jogán, a terhelttel együtt, vagy a terhelt nevében, annak képviselőjében nyújtotta-e be? Válaszadók száma: 19 fő (nyilván azok, akik igennel választottak a 4. kérdésre, és ezen belül is büntetőügyben nyújtottak be perújítási indítványt)		
saját jogon	terhelttel együtt	terhelt képviselőjében
3	6	13

Mivel egyszerre több eset is lehetséges, itt is jelölni kellett volna, hogy több válasz is bejelölhető, bár ezt a válaszadók maguk is felismerték. Lényegesen kevesebb a saját jogon, mint a terhelttel vagy a terhelt képviselőjében benyújtott indítvány. Az ezzel kapcsolatos kutatásom során megállapítható volt, hogy az általam vizsgált 2005-ös évre vonatkozó 147 ügyből 105 alkalommal a terhelt önállóan, jogi képviselő nélkül nyújtotta be az indítványát, míg 28 esetben hatalmazott meg védőt a perújítási indítványának előterjesztésére. Mindezen számadat a 2014-es 174 perújítási ügyben akként alakult, hogy 144 esetben a terhelt önállóan, 3 esetben pedig védője útján nyújtott be perújítási indítványt, míg 22 esetben fordult elő a védő saját jogán történő benyújtás. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 49. §-a értelmében a kirendelés, illetve a meghatalmazás hatálya – ha a meghatalmazásból más nem tűnik ki – a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tart, de kiterjed a perújításra, a felülvizsgálatra. Ebből következően, amennyiben a védő nem kívánt a rendkívüli jogorvoslati eljárásban részt venni, úgy erre nem kötelezhető, azonban a védő sem jogosult a terhelt tiltása ellenére perújítási indítványt benyújtani. Ez indokolja, hogy önálló védői jogkörben kevés a benyújtások száma. Más kérdés, hogy ebben az esetben is kell

valamiféle meghatalmazás a terhelttől, főként akkor, ha az alapügyben nem látta el a képviseletét.

8. táblázat: A kérdőív 9. kérdésére adott válaszok

<p>9. kérdés: A perújítási indítvány előterjesztése során korábbi, az alapügyben kapott kirendelés/meghatalmazás alapján képviselte-e az ügyfelet, vagy perújítási indítvány előterjesztésére, perújítási eljárásban való képviselőre adott meghatalmazás alapján járt-e el? Válaszadók száma: 19 fő</p>	
<p>az alapügyben fennálló kirendelés/meghatalmazás alapján</p>	<p>a perújítási eljárásban való képviselőre kapott meghatalmazás alapján</p>
<p>18</p>	<p>19</p>

A kérdés feltevése arra vonatkozott, hogy a perújítási indítványt benyújtó az alapügyben is eljár-e, vagy csak a perújításra kapott meghatalmazást. Az alapügyben kirendelt védőnek joga van (amennyiben a terhelt nem tiltja meg), hogy újabb kirendelés nélkül vegyen részt a perújítási eljárásban, illetve az alapügyben meghatalmazott védőnek is jogában áll ez, amennyiben a meghatalmazásból más nem következik.

Gyakorlatilag a kérdőív értelmében nincs számottevő eltérés aközött, hogy a védő az alapügyben eljár-e vagy csak a perújítási eljárásban. Ez azért is érdekes, mert volt olyan, a kérdőív végén szereplő megjegyzés, miszerint inkább az alapügyben eljár védő ismeri az egész eljárást, a felhozott és értékelt bizonyítékokat, így inkább azoknak az ügyvédeknek célszerű igénybe venniük ezt a lehetőséget. Ugyanakkor a hasonló számadat azt mutatja, hogy a terheltnek egy része, ha már a perújításhoz ügyvédet vesz igénybe, akkor a jogerős elítélését követően inkább bízik egy ismeretlen személyben, akitől „reméli”, hogy sikerrel jár a képviselőben. Az új meghatalmazottnak azonban nyilván meg kell tanulnia, ismernie kell az ügyet, hogy megalapozottan tudjon tanácsot adni a perújítás sikerességéhez.

9. táblázat: A kérdőív 10. kérdésére adott válaszok

<p>10. kérdés: Amennyiben meghatalmazás alapján nyújtotta be a perújítási kérelmet büntetőügyben, a meghatalmazást ki adta? Válaszadók száma: 19 fő</p>	
<p>terhelt</p>	<p>törvényes képviselő, nagykorú hozzátartozó</p>
<p>19</p>	<p>3</p>

Voltak, akik mindkét választ bejelölték, hiszen mindkét formában kaptak meghatalmazást. Amennyiben a meghatalmazást pl. hozzátartozó adta, úgy a terheltet erről értesíteni kell, hogy élhessen azzal a jogával, hogy megtiltja, vagy sem a perújítási indítvány előterjesztését.

A számadatból megállapítható, hogy leginkább a terheltek adják a meghatalmazást, elvértve történik csak hozzátartozó, képviselő közreműködésével.

10. táblázat: A kérdőív 11. kérdésére adott válaszok

11. kérdés: Amennyiben nyújtott már be perújítási indítványt büntetőügyben, azt mely perújítási okra alapította? (Be. 408. § (1) bekezdés)				
Válaszadók száma: 19 fő				
új bizonyíték	res iudicata nem valódi néven történő elítélés	hamis vagy hamisított bizonyíték felhasználása	a bíróság, ügyészség vagy a nyomozó hatóság tagjának kötelességszegése	XXV. fejezet szerinti eljárásban a terhelt távollétében hozott ítélet
20	–	–	–	5

A perújítási okok között a legtöbb esetben az új tényre, új bizonyítékra való hivatkozás szerepel a perújítási indítványokban. Ekkor kerülhet sor személyi, tárgyi bizonyítékok megjelölésére, szakértői vélemény csatolására. Annak, hogy a megkérdezett ügyvédek nem hivatkoztak a hamis bizonyíték felhasználásra vagy a hatóság kötelességszegésére, nyilvánvalóan szakmai indokai vannak. A Be. 408. § (2) bekezdése szerint a c) és d) pontra való hivatkozásnál korlátot állított fel a törvény, mégpedig azt, hogy ezen okok esetében perújításnak csak akkor van helye, ha a perújítási okként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet állapította meg, és e bűncselekmény a bíróság határozatát befolyásolta. Ezt az ügyvéd nyilvánvalóan meg tudja ítélni, és vagy elindítja a büntetőeljárást, megteszi a feljelentést, vagy pedig tájékoztatni köteles az ügyfelet arról, ha nem tudnak jogerős határozatot bemutatni, akkor az ilyen indítvány alaptalan lesz ezen ok esetében. Nyilvánvalóan ezért történt, hogy a megkérdezett ügyvédek részéről ezekre a pontokra nem volt hivatkozás.

11. táblázat: A kérdőív 12. kérdésére adott válaszok

12. kérdés: A Be. 408. § (1) bekezdés a) pontjára (új tény vagy bizonyíték) alapított perújítási ok esetén a megjelölt bizonyíték...		
Válaszadók száma: 19 fő		
személyi (tanú megjelölés)	okirati	új szakértői vélemény
16	7	7

A válaszadók a legtöbb esetben tanúbizonyítékot jelöltek meg, mivel a leggyakrabban a tanúk meghallgatása iránti indítvány benyújtásának igénye merült fel, kisebb részben pedig okiratot vagy újabb szakértői véleményt csatoltak. A válaszadók között egyetlen eset fordult elő, amikor felmentő ítélet született, abban a benyújtott új bizonyíték szakértői vélemény volt.

A tanulmányozott ügyekből magam is leszűrtem, hogy az utóbbiak elsősorban a védő képviseletével eljáró terhelteknél jelentek meg, ekkor is főként elmeállapottal, egészségi állapottal kapcsolatosan. Gyakorlatilag igazából sikeres a perújítás akkor lehet, ha a cselekmény elkövetésének időpontjára nézve becsatolt olyan elmeorvos szakértői véleményre tudnak hivatkozni, amelyből az elmeműködés tekintetében hoznak fel kóros momentumokat.⁸

12. táblázat: A kérdőív 13. kérdésére adott válaszok

13. kérdés: Sor került-e perújítási nyomozás elrendelésére a perújítási indítvány előterjesztése kapcsán? Válaszadók száma: 19 fő	
igen	nem
5	15

A válaszadók ügyeiben 78,95%-ban nem került sor perújítási nyomozás elrendelésére, amely szintén alátámasztotta a kutatásomban tapasztaltakat (1 545 perújítási ügyben közel száz körül volt a perújítási nyomozások száma, ebből 71 ügyet konkrétan is vizsgáltam). Ebből következik, hogy a perújítás megengedhetőségére vonatkozó döntéshez a bíróság az esetek többségében e nélkül is el tudta bírálni, hogy a felajánlott bizonyíték alkalmas-e a perújítási célra.

13. táblázat: A kérdőív 14–15–16. kérdésére adott válaszok

14. kérdés: Milyen döntés született a perújítás megengedhetőségében első fokon? Válaszadók száma: 25	
a perújítási indítványt alaposnak találta a bíróság, ezért a perújítást elrendelte	a perújítási indítványt a bíróság elutasította
14	17

14. táblázat: A kérdőív 15. kérdésére adott válaszok

15. kérdés: Milyen döntés született a perújítás megengedhetőségében másodfokon? Válaszadók száma: 18 fő		
a perújítási indítványt alaposnak találta a másodfokú bíróság, ezért az elsőfokú bíróság határozatát megváltoztatta és a perújítást elrendelte	a perújítási indítványt elutasító végzést a másodfokú bíróság helybenhagyta	perújítási nyomozást rendelt el
4	14	–

8 BH2004. 354.

15. táblázat: A kérdőív 16. kérdésére adott válaszok

16. kérdés: Perújítás elrendelése esetén a perújítási tárgyalás eredményeképpen a bíróság... Válaszadók száma: 15 fő	
perújítást alaptalannak tartva elutasító végzést hozott	a perújítást alaposnak tartva az alapügyet lezáró határozatot vagy annak megtámadott részét hatályon kívül helyezte és új rendelkezést hozott
11	10

A 14., 15. és 16. kérdésekből levont következtetéseket összevonva tartom indokoltnak kifejtetni.

A 13. táblázatból kiolvasható, hogy a válaszadók ügyeiben elsősorban 68%-ban, tehát az ügyek több mint felében elutasító határozat született a perújítás megengedhetőségének kérdésében. A számadatokból látható, de nem tűnik ki egyértelműen, hogy mennyire jelentős különbség van az elutasítások és az elrendelések száma között. Ez abból is következik, hogy azok is válaszoltak, akik polgári ügyben láttak el képviselőt perújításban, így annak ellenére, hogy a kérdőívkészítés szándéka ezeknél a kérdéseknél a büntetőügyekben történő képviselőre vonatkozott volna, nem kaphattunk teljes képet. Az mindenképpen látható, hogy valamennyi jogterületet vizsgálva inkább elutasító határozatok születnek, ami nyilvánvalóan a jogbiztonság miatti alapvető érdekből következik, és abból, hogy az anyagi igazságnak megfelelőek a bírósági ítéletek. Azt is fontos kiemelni, hogy önmagában a perújítás megengedhetőségében történő kedvező döntés még nem eredményezi az alapügyben hozott határozat hatályon kívül helyzését, arra csak a perújítási tárgyalást követően lehet lehetőség, a perújítási tárgyalás eredményeképpen azonban még ekkor elutasíthatják a perújítást.

Azért, hogy pontosabb képet kapjak a büntetőügyekben eljáró ügyvédekről, a kérdőív tartalmi-logikai elemzését végeztem el úgy, hogy a 6. kérdésből indultam ki, és annak alapján néztem végig a kérdőíveket, hogy melyek azok, ahol az ügyvéd büntetőügyben, vagy büntetőügyben is benyújtott perújítási indítványt. Ebből azt az adatot nyertem, hogy 8 válaszadónál eredményes volt a perújítás, vagyis 42%-ban sikeres volt a perújítási indítványuk benyújtása.

A kérdőívekhez írt megjegyzésből látható volt, hogy azon esetekben, amikor a perújítás sikeres volt, a perújítási eljárás végén egyetlen esetben született felmentő ítélet, egyébként a büntetés enyhítése történt, amely azonban nyilvánvalóan eredménynek tekinthető. Ez igen magas számnak tekinthető azokhoz az esetekhez képest, amikor a terhelt önállóan, jogi segítségnyújtás, ügyvéd részvétele nélkül vesz részt perújítási eljárásban.

Körvonalazható, hogy nagyobb számban történik sikeres perújítás, amennyiben a terhelt ügyvédet vesz igénybe, ami abból is adódik, hogy az ügyvéd igénybevétele valamelyest csökkenti a nyilvánvalóan alaptalan benyújtási kérelmek számát, az ügyvéd felkészült, dönteni tud arról, hogy a kapott információk alapján van, vagy egyáltalában nincs esélye a terheltnek. Ez egy újabb felismerés az ügyvédek perújításban való rész-

vételének fontosságához, hiszen könnyebb is egy olyan perújítási indítványt elbírálni, ahol pontosan, egzaktan meg van határozva az ok.

16. táblázat: A kérdőív 17. kérdésére adott válaszok

17. kérdés: Milyen bűncselekményhez kapcsolódóan került sor a perújítási indítvány előterjesztésére? Válaszadók száma: 19	
Köznnyugalom elleni bűncselekmény	1
Vagyon elleni bűncselekmény	8
Élet, testi épség elleni bűncselekmény	10
Gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmény	2
Közlekedési bűncselekmény	2
Igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény	1
Korrupciós bűncselekmény	2
A költségvetést károsító bűncselekmény	2
A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	1
Katonai bűncselekmények	2
Hivatali bűncselekmények	1
A közigazgatás rendje elleni bűncselekmények	1

A 16. táblázatból látható, hogy az élet, testi épség, valamint a vagyon elleni bűncselekmények tárgyában benyújtott perújítási indítványok száma a legnagyobb.

17. táblázat: A kérdőív 18. kérdésére adott válaszok

18. kérdés: Ön szerint szükséges-e bővíteni vagy szűkíteni a perújítási okoknak a hatályos büntetőeljárás törvényben taxatív felsorolt körét, vagy a jelenlegi szabályozás megfelelő? Válaszadók száma: 28		
bővíteni	szűkíteni	megfelelő
4	–	24

A válaszadók 85,71%-a nyilatkozott úgy, hogy a szabályozás megfelelő, 14,29%-uk úgy, hogy bővíteni szükséges, azonban egyetlen adat sem volt a szűkítésre. Ez utóbbinak az oka lehet az, hogy ez a terület így is elég szűk határban van szabályozva a törvényben, így amennyiben tovább szűkülne lehetőség, csökkenne az eredményesség is az eddigiekhez képest.⁹

⁹ Az új büntetőeljárás törvény tervezete a perújítási okok között a távollétre való hivatkozást már nem tartalmazza. A tervezet szerint, ha az alapügyet a terhelt távollétében folytatták le, csak abban az esetben lehet perújítást indítványozni, ha a terhelt a tartózkodási helyéről idézhető. Az új szabályozás tehát megszüntetné, hogy távollét esetén a perújítást kötelező legyen elrendelni. Lényegében ez a perújítási okok szűkítésének felel meg.

18. táblázat: A kérdőív 19. kérdésére adott válaszok

19. kérdés: Látnak-e indokot a bírói gyakorlat módosítására a büntetőügyekben a perújítás megengedhetőségének körében a jogerő feloldására? Válaszadók száma: 26	
igen	nem
7	19

A válaszadók 73,08%-a akként foglalt állást, hogy nem lát indokot a módosításra, 26,92%-uk tartotta azt indokoltnak. Az „igen” választ adók között ketten fejtették ki az álláspontjukat e körben, miszerint: méltányosabb vizsgálat szükséges, és nagyobb lehetőséget kell adni az új tény, új bizonyíték bizonyítására.

19. táblázat: A kérdőív 20. kérdésére adott válaszok

20. kérdés: Ön szerint szükséges lenne-e a Be. perújítási eljárásra vonatkozó szabályain törvényi szinten változtatni? Válaszadók száma: 26	
igen	nem
5	21

A válaszadók 80,77%-a – tehát döntő többsége – látta úgy, hogy nem szükséges változtatni a törvényi szabályozáson, 19,23%-uk azonban szükségesnek tartotta, nyilván azok, akik az előző kérdéseknél sem tartották megfelelőnek a szabályozást.

Az „igen” válasz leggyakoribb magyarázata: a változtatás a megengedhetőség kérdésében szükséges a már az alapeljárásban felhozott, de kellő indok nélkül figyelmen kívül hagyott bizonyítékoknak a perújítás során való felhasználására vonatkozóan.

A 18., 19. és 20. kérdésekből levonható, hogy az ügyvédek – akik tisztában vannak a perújítás kötöttségével, a bírói gyakorlattal és azzal, hogy maga a törvény állít fel szigorú feltételeket – a jogerő „védelme” érdekében elegendőnek tartják a szabályozást, nem bővítenék és nem is szűkítenék a perújítási okokat, ami mögött nyilvánvalóan a jogbiztonság fontosságának felismerése áll. Mint hivatásos „jogszolgáltatók” tudják, hogy a jogerő a jogbiztonság követelményét erősíti.

20. táblázat: A kérdőív 21. kérdésére adott válaszok

21. kérdés: Szívesen vállal-e képviselőt perújítási eljárásban? Válaszadók száma: 31	
igen	nem
18	13

A válaszadók (az összes megkérdezett közül csupán 1 fő nem válaszolt) 58,06%-a – tehát több mint a fele – úgy foglalt állást, hogy szívesen vállalna képviselmet perújításban, míg 41,94%-uk elutasító volt e téren. Ebből véleményem szerint levonható, hogy valamennyi ügyvéd szeme előtt „lebeg” az anyagi igazságra való törekvés, ha tehát ezzel ellentétes, hibás döntés születik a terhelt terhére, akkor a javára szóló bizonyítékok felkutatása alapvető feladat, azonban azt mindannyian belátták, hogy nehezebb, kötöttebb egy perújításban való képviselet, így nyilván megfontoltan vállalnak ilyen ügyeket, leginkább akkor, ha nagyobb esélyt látnak az eredményre.

21. táblázat: A kérdőív 22. kérdésére adott válaszok

22. kérdés: Hogyan itéli meg a perújításban való ügyvédi tevékenység sikerességét?	
Válaszadók száma: 31	
kevésbé lehet eredményes, mint az alapügyben	eredményes lehet
21	10

A válaszadók 67,74%-a nyilatkozott úgy, hogy kevésbé látja eredményesnek az ügyvédi munkát a perújításban, mint az alapügyben, és 32,26%-uk gondolja úgy (nyilván azok, ahol kedvező döntések születtek), hogy az eredményes lehet. Ezt az egyik kérdőíven talált megjegyzés indokolta is azzal, hogy lehetőség szerint az alapügyben kell teljes mértékben törekedni védői szemszögből a terhelt javára szóló bizonyítékok feltárására, az ezzel kapcsolatos bizonyítási indítványok előterjesztésére, hiszen ebben a fázisban sokkal nagyobb a lehetőség, mint jogerő után. Számos esetben ugyanis a bizonyítékok mérlegelésének támadása az egyik elutasító ok, perújításban ugyanis ugyanúgy nincs erre lehetőség, mint másodfokon. Más esetben a nyilatkozó, aki korábban ügyészként dolgozott, azt tartotta szükségesnek megjegyezni, hogy nehéz olyan új dolgot, nívumot találni, amely perújításra okot adhatna, a bíróságok „jól dolgoznak”.

Összegzés

Az ügyvédek kisebb arányban vállalnak szerepet a perújításban. Mivel a büntetőeljárás törvény taxatív felsorolja a perújítási okokat, a feltételek szigorúak, kétlépcsős elbírálás van (megengedhetőség-perújítás), kevesebb a lehetőség. Mindezen tényekkel az ügyvédek is tisztában vannak. Adott esetben jobban meg is tudják ítélni, hogy „nóvum”-ról van-e szó, ennek hiányában pedig többnyire nem is vállalnak képviselmet. Ennek ellenére az ügyvédi tevékenység részének tekintik ezen eljárást is, ezért a megkérdezettek mégis szívesen vállalnának képviselmet.

A perújítással kapcsolatos szabályozásokra adott válaszokból kiderült, hogy a jogerőt alapvető jogállami követelménynek tekintik, ahol a jogbiztonság és az anyagi igazság egyensúlyban tartása alapvetően biztosítandó. A jogerő biztosítja a jogrend stabilitását, a jogbiztonságba vetett bizalmat, illetve a jogbékét, hogy a bíróság büntető

ítéleteit ne lehessen korlátlanul kétségbe vonni; a jogerő feltételekhez kötött feltörése pedig azt biztosítja, hogy téves, a valósággal ellentétes határozatok ne maradjanak hatályban. Ezt az ügyvédek pontosan felismerték, ezért legtöbbször nem is tartották szükségesnek a jelenlegi szabályozás megváltoztatását.

A válaszadáson végigvonult az a szellemiség a megkérdezett ügyvédek részéről, hogy a perújítás mint rendkívüli jogorvoslati intézmény szükséges, hiszen tévedések lehetnek, azonban az alapügyben kell megtenni mindent az ügyfélért, hogy a jogerős határozatokat csak kivételesen lehessen bolygatni. Ugyanakkor a perújítás esetében a terheltnél a védő jobban felkészült lehetne, hogy az ítélet „ténybeli hibáira” rámutasson, ezért a szerepük a perújításban éppen úgy fontos és elengedhetetlen, mint az eljárás többi szakaszában.

Konklúzióként azt gondolom, hogy szükséges lehet a véleményüket kikérni több alkalommal, lehetőséget adni számukra konkrét javaslatok megfogalmazására (akár személyesen felvett kérdőívek kapcsán), és motiválni a perújításban való képviselőket. Ugyanis a részvételük fontosságát mutatja az a tény, hogy a perújítási indítvány sikeressége több esetben volt tapasztalható, ha azt ügyvéd nyújtotta be, mint mikor a terhelt.

IRODALOMJEGYZÉK

- Fenyvesi Csaba (2002): *A védőügyvéd. A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus.
- Kerülő Judit (2002): A kérdőív készítés metodikája, vagy mikor merjünk belefogni kérdőíves megkérdezésbe. In Fónai Mihály – Kerülő Judit – Takács Péter (szerk.): *Bevezetés az alkalmazott kutatásmódszertanba*. Nyíregyháza, Pro Educatione Alapítvány.

Internetes források

- Kmetty Zoltán (2011): *Kérdőívkészítés elméletben és gyakorlatban*. Forrás: http://igyk.pte.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informaciotudaservernyesules/tananyagok/1_alprojekt/KM/04_kutatasmodszeranba_kerdoivkeszites.pdf (2015. 06. 05.)
- 1000 év törvényei. Forrás: <http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=1212> (2016. 09. 06.)

Felhasznált jogszabály, jogeset

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
BH2004. 354.

MELLÉKLET

Tisztelt Ügyvéd Úr / Ügyvéd Asszony!

A kérdőív azzal a kutatási céllal készült, hogy felmérje az ügyvédek perújítási eljárásban való részvételét. A kérdőív név és cím nélkül kerül feldolgozásra. Segítő közreműködését köszönjük.

Melyik Ügyvédi Kamara tagja?

Mióta praktizál ügyvédként? év óta.

Ügyvédi praxisában milyen ügyekkel foglalkozik elsődlegesen? (Kérem, karikázza be az Önre jellemző megfelelő válasz betűjelét!)

A: büntető B: civilisztikai C: vegyes

Látott-e el ügyvédi praxisa során képviselést perújítási eljárásban? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: igen B: nem

Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza nem, úgy annak oka: (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: nem kaptam felkérést B: egyéb:

Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza igen (A), úgy civilisztikai vagy büntető ügyekben? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: civilisztikai B: büntető

Amennyiben a 4. kérdésre adott válasza igen (A), úgy azt egyetlen alkalommal, vagy több alkalommal? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: egyetlen alkalommal B: több alkalommal

Amennyiben perújítási indítványt már terjesztett elő büntetőügyben, azt saját, önálló védői jogán, a terhelttel együtt, vagy a terhelt nevében, annak képviselésében nyújtotta-e be? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: saját jogon B: terhelttel együtt C: terhelt képviselésében

9. A perújítási indítvány előterjesztése során korábbi, az alapügyben kapott kirendelés/meghatalmazás alapján képviselte-e az ügyfelet, vagy perújítási indítvány előterjesztésére, perújítási eljárásban való képviselésre adott meghatalmazás alapján járt-e el? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: az alapügyben fennálló kirendelés/meghatalmazás alapján

B: a perújítási eljárásban való képviselésre kapott meghatalmazás alapján

10. Amennyiben meghatalmazás alapján nyújtotta be a perújítási kérelmet büntetőügyben, a meghatalmazást ki adta? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: terhelt B: törvényes képviselő, nagykorú hozzátartozó

11. Amennyiben nyújtott már be perújítási indítványt büntetőügyben, azt mely perújítási okra alapította? (Be. 408. § (1) bekezdés) (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: új bizonyíték, mint perújítási ok (Be. 408. § (1) bekezdés a) pont)

B: ugyanazon bűncselekmény miatti több ítélet (res iudicata), nem valódi néven történő elítélés (Be. 408. § (1) bekezdés b) pont)

C: hamis vagy hamisított bizonyíték felhasználása (Be. 408. § (1) bekezdés c) pont)

D: a bíróság, ügyészség vagy a nyomozó hatóság tagjának kötelességszegése (Be. 408. § (1) bekezdés d) pont)

E: a XXV. fejezet szerinti eljárásban a terhelt távollétében hozott ítélet elleni perújítás (Be. 408. § (1) bekezdés e) pont)

F: a köztársasági elnök a terhelttel szemben a büntetőeljárás kegyelemből történő megszüntetéséről határozott (Be. 408. § (1) bekezdés f) pont)

12. A Be. 408. § (1) bekezdés a) pontjára (új tény vagy bizonyíték) alapított perújítási ok esetén a megjelölt bizonyíték: (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: személyi (tanú megjelölés) B: okirati C: új szakértői vélemény

13. Sor került-e perújítási nyomozás elrendelésére a perújítási indítvány előterjesztése kapcsán? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: igen B: nem

14. Milyen döntés született a perújítás megengedhetőségében első fokon? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: a perújítási indítványt alaposnak találta a bíróság, ezért a perújítást elrendelte

B: a perújítási indítványt a bíróság elutasította

15. Milyen döntés született a perújítás megengedhetőségében másodfokon? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: a perújítási indítványt alaposnak találta a másodfokú bíróság, ezért az elsőfokú bíróság határozatát megváltoztatta és a perújítást elrendelte

B: a perújítási indítványt elutasító végzést a másodfokú bíróság helybenhagyta

C: perújítási nyomozást rendelt el

16. Perújítás elrendelése esetén a perújítási tárgyalás eredményeképpen a bíróság: (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: a perújítást alaptalannak tartva elutasító végzést hozott

B: a perújítást alaposnak tartva az alapügyet lezáró határozatot vagy annak megtámadott részét hatályon kívül helyezte és új rendelkezést hozott

17. Milyen bűncselekményhez kapcsolódóan került sor a perújítási indítvány előterjesztésére? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A: élet, testi épség és egészség elleni bűncselekmények
- B: egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények
- C: egészséget veszélyeztető bűncselekmények
- Cs: emberi szabadság elleni bűncselekmények
- D: a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények
- E: gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények
- F: az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények
- G: közlekedési bűncselekmények
- Gy: a környezet és a természet elleni bűncselekmények
- H: állam elleni bűncselekmények
- I: minősített adat és a nemzeti adatvagyon elleni bűncselekmények
- J: igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények
- K: korrupciós bűncselekmények
- L: hivatali bűncselekmények
- Ly: hivatalos személy elleni bűncselekmények
- M: közbiztonság elleni bűncselekmények
- N: nemzetközi kötelezettségen alapuló közbiztonsági célú gazdasági előírások elleni bűncselekmények
- Ny: köznyugalom elleni bűncselekmények
- O: közbizalom elleni bűncselekmények
- P: közigazgatás rendje elleni bűncselekmények
- Q: vagyon elleni erőszakos bűncselekmények
- R: vagyon elleni bűncselekmények
- S: szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények
- Sz: a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények
- T: a költségvetést károsító bűncselekmények
- Ty: pénzmosás
- U: a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények
- Ü: a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények
- V: tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmények
- W: a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények
- Z: katonai bűncselekmények

18. Ön szerint szükséges-e bővíteni vagy szűkíteni a perújítási okoknak a hatályos büntetőeljárás törvényben taxatív felsorolt körét, vagy a jelenlegi szabályozás megfelelő? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

- A: bővíteni (amennyiben ez a válasza, úgy a következőkkel):
- B: szűkíteni (amennyiben ez a válasza, úgy a következőkkel):
- C: megfelelő

19. Látnak-e indokot a bírói gyakorlat módosítására a büntetőügyekben a perújítás megengedhetőségének körében a jogerő feloldására? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: igen, mégpedig: B: nem

20. Ön szerint szükséges lenne-e a Be. perújítási eljárásra vonatkozó szabályain törvényi szinten változtatni? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: igen, mégpedig: B: nem

21. Szívesen vállal-e képviselőt perújítási eljárásban? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: igen B: nem

22. Hogyan ítéli meg a perújításban való ügyvédi tevékenység sikerességét? (Kérem, karikázza be a megfelelő válasz betűjelét!)

A: kevésbé lehet eredményes, mint az alapügyben B: eredményes lehet

23. Egyéb, esetlegesen szükségesnek tartott megjegyzések:

ABSTRACT

Lawyers in the Retrial Procedure (questionnaire survey)

FEJESNÉ VARGA Zita

I conducted a questionnaire survey among lawyers in connection with their participation in retrial as extraordinary legal remedy asking them how they perceive the regulations and their roles. I summarised the replies received to the 23 questions of the survey. It can be concluded that lawyers are less involved in retrials, since they are aware of the exhaustive reasons for retrials. However, lawyers are those professionals who are capable of judging the "error" of the legally binding decision and submit evidence, which is really new in the case, so the lawyer's role would be essential after the final decision of the criminal matters.

Keywords: lawyers, retrial, legally binding, extraordinary remedy, criminal proceedings